

що регулюють підготовку музикантів у вищих освітніх закладах, широкого знайомства з художньо-естетичною діяльністю сучасного суспільства. Саме тут, у вищих навчальних закладах, формується інтелектуальний і культурний потенціал, високопрофесійні конкурентно здатні кадрові ресурси сучасного українського суспільства.

Висновки та перспективи подальших розвідок напрямку. Підготовка музиканта широкого профілю – це відповідь на виклики сьогодення, яка вимагає переосмислення традиційних уявлень про професію музиканта, її місце й роль у суспільстві. Болонська декларація проголошує принципи професійної мобільності випускника вузу. Це, разом з тим, повернення до концептуальних засад вітчизняної музичної освіти, осмислення досвіду з точки зору нових соціально-економічних умов, в яких образ музиканта широкого профілю знаходить нову мотивацію, нові прогресивні риси та якості. У їхньому числі – універсальність, широка ерудиція, професійна мобільність, прагнення до розширення професійних і культурних інтересів, знання іноземної мови, гнучкість мислення, вимогливість до себе, здатність до саморозвитку та самовдосконалення.

СПИСОК ДЖЕРЕЛ

1. Гольденвейзер А. Б. Об основных задачах музыкального воспитания. Несколько слов по поводу музыкального образования. [Электронный ресурс] – URL: <http://www.mosconsv.ru/ru/book>.
2. Мансурова А. П. К вопросу содержания модели профессионального музыканта широкого профиля // Вестник МГУКИ. – 2013. – № 1 (51). – С. 191–196.
3. Олексюк О. М. Музична педагогіка: навч. посібник / О. М. Олексюк. – Київ: ун-т ім. Б. Грінченка, 2013. – 248 с.
4. Стоянова Г. И. Художественная эмпатия – индикатор профессионального уровня педагога-

музыканта // Учитель музыки От Орфея до Ди-Джея. София: Авангард-Прима, 2016. – С. 43–46.

5. Шейко В. Культура та освіта в контексті світових глобалізаційних процесів // Українська культура в контексті світових глобалізаційних процесів / гол. ред. Г. Скрипник. – Київ: 2005. – С. 351.

REFERENCES

1. Gol'denveyzer, A. B. *Ob osnovnykh zadachakh muzykal'nogo vospitaniya. Neskol'ko slov po povodu muzykal'nogo obrazovaniya.* [On the main tasks of musical education. A few words about music education]. [Yelektronniy resurs]: sayt. – URL: <http://www.mosconsv.ru/ru/book>.
2. Mansurova, A. P. (2013). *K voprosu soderzhaniya modeli professional'nogo muzykanta shirokogo profilya.* [To the issue of the contents of the model of a professional musician of a wide profile]. Moscow.
3. Oleksyuk, O. M. (2013). *Muzychna pedahohika: [navch. posibnyk].* [Musical Pedagogy: Teach. manual]. Kyiv.
4. Stoyanova, G. I. (2016). *Khudozhestvennaya empatiya – indikator professional'nogo urovnya pedagoga-muzykanta.* [Uchitel' muzyki Ot Orfeya do Di-Dzheya]. Sofiya.
5. Sheyko, V. (2005). *Kul'tura ta osvita v konteksti svitovikh hlobalizatsiynikh protsesiv.* [Ukrayins'ka kul'tura v konteksti svitovikh hlobalizatsiynikh protsesiv]. Kyiv.

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРА

СИДОРЕНКО Тетяна Дмитрівна – доцент кафедри музикознавства, інструментальної та хореографічної підготовки Криворізького державного педагогічного університету.

Наукові інтереси: актуальні проблеми мистецької освіти.

INFORMATION ABOUT THE AUTHOR

SYDORENKO Tetyana Dmytrivna – Associate Professor of the Department of Musicology, Instrumental and Choreographic Training of the State Pedagogical University «Kryvyi Rih State Pedagogical University».

Circle of scientific interests: actual problems of artistic education.

Дата надходження рукопису 12. 04. 2018 р.
Рецензент – д.п.н. професор Т. Б. Стратан-Артишкова.

УДК 378. 14. (477)

СТЕФІНА Надія Василівна – кандидат педагогічних наук, доцент кафедри хорового диригування, вокалу та методики музичного навчання Сумського державного педагогічного університету імені А. С. Макаренка
e-mail: nadejda.stefina@gmail.com

ПЕРСПЕКТИВНІ ПЕДАГОГІЧНІ ТЕХНОЛОГІЇ МУЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ ДІТЕЙ МОЛОДШОГО ШКІЛЬНОГО ВІКУ НА УРОКАХ МУЗИЧНОГО МИСТЕЦТВА: ТЕОРЕТИЧНИЙ АСПЕКТ

Постановка та обґрунтування актуальності проблеми. Музика є одним із наймогутніших засобів виховання. Демократизації освіти у XXI століття потребує

удосконалення навчального процесу, головним суб'єктом якого є учень [5]. Педагогічна майстерність учителя сьогодні полягає у творчому підході до конструювання уроків

музичного мистецтва, у постійному прагненні впроваджувати перспективні педагогічні технології в навчально – вихованій процес. Але доводиться констатувати, що існуючі шляхи музичного виховання дітей молодшого шкільного віку не завжди ефективні, що проблеми які при цьому виникають лежать не стільки у площині практики, скільки у площині їх теоретичного осмислення. Досить часто виявляється методологічна невизначеність головних понять музичного виховання, а звідси і різне тлумачення музично – педагогічних явищ, різне бачення проблем.

Серед існуючих у сьогоденні педагогічних технологій педагоги – музиканти обирають найбільш перспективні – роботу на уроках музичного мистецтва в режимі інтерактивну, який забезпечує комфортні умови розвитку дитини молодшого шкільного віку, сприяє всебічній реалізації її природного потенціалу, виховує творчу особистість, здатну до саморозвитку, самореалізації, самовдосконалення [3].

Пошук перспективних педагогічних технологій музичного виховання дітей молодшого шкільного віку на уроках музичного мистецтва пов'язується, перш за все, із теоретичними дослідженнями у сфері психології, музикознавства, педагогіки, музичної педагогіки, наук, що живлять їх своїми ідеями.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблему розвитку музичних здібностей дітей молодшого шкільного віку на уроках музичного мистецтва ґрунтовно висвітлено у психологічній науці вченими: Л. Бочкарьовим, Г. Коганом, В. Медушевським, Є. Незайкінським, С. Науменко, Б. Тепловим та іншими.

Психологи Л. Виготський, Я. Ельконін, О. Леонтьєв, С. Рубінштейн внесли вагомий внесок в розробку теорії розвитку творчих здібностей, показавши їхній соціальний характер и визначну роль у вихованні дітей та молоді.

У музично-педагогічній науці процес музичного виховання дітей молодшого шкільного віку досліджували вітчизняні і зарубіжні педагоги – музиканти: Е. Абдулін, Ю. Алієв, О. Апраксіна, Б. Асаф'єв, Н. Ветлугіна, Н. Гродзенська, Жак Еміль Далькроз, О. Гумінська, Л. Дмитрієва, Д. Кабалевський, М. Леонтович, М. Лисенко, О. Лобова, С. Людкевич, Л. Масол, Г. Падалка, К. Орф, Е. Печерська, Ю. Прокошин, Г. Рігіна, О. Ростовський, О. Рудницька, М. Румер, Н. Стефіна, Г. Тарасов, Н. Черноіваненко, В. Шацька, С. Шацький, Б. Яворський та інші.

Мета статті полягає у спробі теоретично актуалізувати перспективні педагогічні технології музичного виховання дітей

молодшого шкільного віку на уроках музичного мистецтва в сучасних загальноосвітніх закладах.

Виклад основного матеріалу. Музичне виховання невід'ємна – складова у формуванні всебічно розвиненої особистості. Здійснюється музичне виховання дітей молодшого шкільного віку у сучасній загальноосвітній школі в процесі музичної діяльності на уроках музичного мистецтва. Проте треба зазначити, що зацікавленість учнів, успіх формування їх особистості засобами музичного мистецтва обумовлені, перш за все, змістом різноманітної музичної діяльності. Звідси і впливають завдання музичного виховання – стимулювати і спрямовувати творчу фантазію дітей молодшого шкільного віку, їх бажання музикувати, співати, імпровізувати, творити в процесі колективного («клас-хор», «клас-оркестр»), групового (вокальний або інструментальний ансамблі), індивідуального музикування (сольний спів або гра на дитячому музичному інструменті, створення пісень, імпровізацій – ритмічних, вокальних, інструментальних тощо) [1].

Стратегічний, головний напрям розвитку світової та вітчизняної систем освіти передбачає вирішення проблем розвитку особистості учня та вчителя, технологізації цього процесу. В сьогоденні обсяг освіти перевищує усі допустимі норми його сприйняття учнями. Саме тому, ми вважаємо, що стандарти в оволодінні навчальним матеріалом повинні бути знижені у декілька разів, адже сучасна криза освіти пов'язана саме з можливостями учня засвоїти повноцінно той обсяг інформації, який постійно зростає.

Тож з'ясуємо у чому саме полягає сутність та перспективність педагогічної технології?

«Технологія» – грецьке слово за походженням (tehne – мистецтво, ремесло, наука; logos – поняття, вчене) – форма реалізації людського інтелекту, сфокусованого на розв'язання суттєвих проблем буття.

Досліджуючи історичне положення поняття «педагогічна технологія» О. М. Пехота стверджує, що цей термін спочатку пов'язували тільки із застосуванням у навчанні технічних засобів програмованого навчання («технічні засоби навчання») [8]. Проте останнім часом «педагогічну технологію» розуміють як перспективні, нові підходи до аналізу та організації навчального процесу («технологія навчання», «технологія навчального процесу», «педагогічні технології» тощо).

Узагальнюючи вищесказане, ми вважаємо, що «педагогічні технології» відображають тактику реалізації освітніх

технологій і будуються на знанні закономірностей функціонування системи «педагог – середовище – учень» у визначених умовах навчання (індивідуального, групового, колективного, масового тощо). Педагогічним технологіям, на наш погляд, притаманні загальні риси та закономірності реалізації навчально-вихованого процесу незалежно від конкретного навчального предмета.

Отже, застосування перспективних педагогічних технологій музичного виховання дітей молодшого шкільного віку на уроках музичного мистецтва – це багатоаспектне педагогічне явище, що виступає як своєрідна конкретизація методики музичного виховання, проект певної музично-педагогічної системи, що реалізується на практиці; змістовна техніка реалізації навчально-виховного процесу на уроках музичного мистецтва; закономірна музично-педагогічна діяльність, що реалізує науково – обґрунтований проект навчально-вихованого процесу і має вищий рівень ефективності, надійності, гарантованого результату, ніж традиційні методики навчання і виховання.

Основною формою музичного виховання, навчання музики дітей молодшого шкільного віку в сучасній загальноосвітній школі є урок музичного мистецтва. З цього приводу, необхідно, на наш погляд, зазначити, що сутність уроку музичного мистецтва, як і іншого шкільного уроку, полягає в організації навчально-пізнавальної діяльності школярів. Але шкільний урок музичного мистецтва має свої особливості, обумовлені специфікою музичного мистецтва, в якому основним засобом впливу на особистість дитини є сама музика. Тож саме тому пізнання художнього світу музики має органічно поєднувати свідомість і почуття особистості. Треба наголосити, що специфічні особливості уроку музичного мистецтва суттєво впливають на окремі його елементи. Ми вважаємо, що обумовлено це, перш за все, тим, що жоден шкільний урок не поєднує так гармонійно в собі наступні різновиди музичної діяльності: сприймання та слухання музики, спів (соло, ансамбль, «клас – хор»), музично – ритмічні рухи, гру на дитячих музичних інструментах, вивчення елементів музичної грамоти, музичну творчість (імпровазації, інсценізації, пісень, драматизації казок тощо). Необхідно наголосити на тому, що кожен від музичної діяльності потребує від вчителя музичного мистецтва застосування певної методики його засвоєння та оволодіння молодшими школярами.

Так у музично-педагогічній практиці сучасної загальноосвітньої школи склався тип уроку музичного мистецтва, який ми називаємо класичним або цілісним. Саме тому,

що в ньому поєднуються всі раніше зазначені види музичної діяльності.

Узагальнюючи вищесказане, ми можемо визначити наступні перспективні педагогічні технології музичного виховання дітей молодшого шкільного віку на уроках музичного мистецтва: – «мозаїчний» принцип побудови уроків, що передбачає «мозаїчне» чергування різновидів музичної діяльності; – особлива позитивно-емоційна атмосфера уроків музичного мистецтва, адже музика – це мова почуттів; – комплексний вплив музичного мистецтва на особистість школяра: психіку, моторику, настрій, емоції тощо; – музична діяльність (всі різновиди) має бути наповнена цікавою навчальною інформацією, що передбачає поєднання емоційного і осмисленого, художнього і технічного, адже урок повинен бути художнім та довершеним, а не одноманітним і нудним; – використання різновидів форм роботи: переважно колективної форми роботи (сприймання, слухання, хоровий спів – «клас-хор»), виконання, гра в оркестрі; творча діяльність), що все ж передбачає гармонічне поєднання з груповою та індивідуальною (музично-ритмічні рухи, сольний та ансамблевий спів, гра на дитячому музичному інструменті та в інструментальному ансамблі, створення різновидів імпровазацій тощо); – робота в режимі інтерактивну, застосування творчих методів: творчих завдань, імпровазації, різновидів гри, ігрових моментів, музично-рухових інтерактивних вікторин, музично-рухових фізкультхвилин тощо; – творчий характер різновидів музичної діяльності, що досить тісно пов'язані з психологічним механізмом – уявою, фантазією, індивідуальною «переробкою» життєвого досвіду особистості; – наявність драматургії – творчого характеру побудови, режисуру уроку і проведення кожного виду музичної діяльності, інноваційність, відсутність шаблонів; – впровадження спеціальної наочності (графічне зображення розспівок, тексти пісень, таблиці виразних характеристик музики тощо, репродукції картин, відеофільми, кінофільми, фонограми, платівки), технічних засобів навчання (телевізор, DVD, магнітофон, програвач, відеомагнітофон, комп'ютер, проектор), спеціального обладнання (різновиди музичних інструментів); – широке використання інформаційно – комп'ютерних технологій мультимедія, створення презентацій у Microsoft Office.

Висновки та перспективи подальших розвідок напрямку.

1. Ефективність впровадження перспективних педагогічних технологій музичного виховання дітей молодшого шкільного віку на уроках музичного мистецтва

в сучасних загальноосвітніх навчальних закладах має підсилити емоційний вплив музики на учнів, організувати їхню художньо – пізнавальну діяльність, спонукати до активної і плідної музичної творчості.

2. Особливості різновидів музичної діяльності, їхнє творче спрямування та використання різноманіття творчих засобів, форм і методів (гра, творче завдання, імпровізація) у музичному вихованні на уроках музичного мистецтва – уроках поліфонії мистецтв і творчості – всебічно сприятиме творчому зростанню дітей молодшого шкільного віку, збагаченню знань, розвитку творчих здібностей (творчої уяви, фантазії, емоційності, неординарності, самостійності, артистизму тощо).

3. Предметом подальших досліджень вважаємо добір і ефективне використання різновидів комплексу методів творчого спрямування, які б сприяли прояву та розвитку музично-творчих здібностей дітей молодшого шкільного віку в різноманітній музичній діяльності на уроках музичного мистецтва.

СПИСОК ДЖЕРЕЛ.

1. Гумінська О. Інтерактивні методи на уроках музики / О. Гумінська // Завуч. – 2004. – № 2. – С. 4–10.
2. Гумінська О. Уроки музики в загальноосвітній школі: Метод. посібник / О. Гумінська. – Тернопіль: Навчальна книга – Богдан, 2003. – № 2. – 104 с.
3. Іванішина С. Форми і методи інтерактивного навчання / С. Іванішина // Початкова школа. – 2006. – № 3. – С. 9–11.
4. Кабалеvский Д. Б. Воспитание ума и сердца: Кн. для учителя. – 2-е изд. испр. и доп. / Д. Б. Кабалеvский. – М., Просвещение, 1984. – 206 с.
5. Концепція загальної середньої освіти (12-ти річна школа) // Інформаційний збірник Міністерства освіти і науки України. – 2000. – № 2. – С. 9–22.
6. Лобова О. В. Формування основ музичної культури молодших школярів: теорія і практика: [Монографія] / О. В. Лобова. – Суми: ВВП «Мрія» ТОВ, 2010. – 516 с.
7. Стефіна Н. В. До проблеми дослідження сутності поняття «педагогічна технологія» у науковій літературі / Н. В. Стефіна // Педагогіка в системі гуманітарного знання. Матеріали III міжнародної науково – практичної конференції (м. Одеса, 8-9 вересня 2017 року). – Херсон: Видавничий дім «Гельветика», 2017. – С. 46–51.
8. Стефіна Н. В. Педагогічна скринька майбутнього вчителя: Навчальний посібник для студентів, аспірантів, викладачів, методистів, керівників практики середніх та вищих педагогічних навчальних закладів, вчителів шкіл різного типу / Н. В. Стефіна. – Суми: СумДПУ імені А. С. Макаренка, 2006. – 328 с.

REFERENCES.

1. Guminska, O. (2004). *Interaktyvni metody na urokakh muzyky*. [Interactive methods in music lessons]. Kyiv.
2. Guminska, O. (2003). *Uroky muzyky v zahal'noosvitniy shkoli*. [Lessons of Music in a Secondary School]. Ternopil:
3. Ivanishina, S. (2006). *Formy i metody interaktyvnoho navchannya*. [Forms and Methods of Interactive Learning]. Kyiv.
4. Kabalevsky, D. B. (1984). *Vospytanye uma y serdtsa: Kn. dlya uchytelya*. [Education of the mind and the heart: Kn. for the teacher]. Moscow.
5. *Kontseptsiya zahal'noyi seredn'oyi osvity (12-ty richna shkola)*. (2000). [Concept of general secondary education (12-year school)]. Kyiv.
6. Lobova, O. V. (2010). *Formuvannya osnov muzychnoy kul'tury molodshykh shkolyariv: teoriya i praktyka: [Monohrafiya]*. [Formation of the basics of musical culture of junior pupils: theory and practice: [Monograph]]. Sumy.
7. Stefina, N. V. (2017). *Do problemy doslidzhennya sutnosti ponyattya «pedagogichna tekhnolohiya» u naukoviy literature*. [To the problem of studying the essence of the concept of «pedagogical technology» in scientific literature]. Kherson.
8. Stefina, N. V. (2006). *Skryn'ka maybutn'oho vchytelya: Navchal'nyy posibnyk dlya studentiv, aspirantiv, vykladachiv, metodystiv, kerivnykiv praktyky serednikh ta vyshchyykh pedagogichnykh navchal'nykh zakladiv, vchyteliv shkil riznoho typu*. [Educational box of the future teacher: A manual for students, postgraduates, teachers, methodologists, managers of the practice of secondary and higher pedagogical educational institutions, teachers of schools of different types]. Sumy.

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРА

СТЕФІНА Надія Василівна – кандидат педагогічних наук, доцент, кафедри хорового диригування, вокалу та методики музичного навчання Сумського державного педагогічного університету імені А. С. Макаренка.

Наукові інтереси: розвиток творчої особистості вчителя і учня в навчальних закладах естетичного профілю, професійно-педагогічна підготовка вчителя, музично-творчий розвиток учнів сучасної загальноосвітньої школи.

INFORMAION ABOUT THE UTHOR

STEFINA Nadezhda Vasilyevna – Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor of Choral Conducting, Vocal Technique and Musical Learning in the Sumy State Pedagogical University Named after A. S. Makarenko.

Circle of scientific interests: development of creative personality of teacher and student in the schools of aesthetic profile, the professionally-pedagogical preparation of teacher of music and creativity development of students of modern secondary school.

*Дата надходження рукопису 12. 03. 2018 р.
Рецензент – д.п.н. професор А. М. Растрюгіна.*